

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра українознавства

О.М. Романуха

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

**Кривий Ріг
2017**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра українознавства

О.М. Романуха

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Затверджено на засіданні
кафедри українознавства
Протокол № 1
від “29” серпня 2017 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол № 1
від 09 вересня 2017 р.

**Кривий Ріг
2017**

УДК 316.42(072)
Р 69

Рецензенти:

І.В. Шульженко – канд. юрид. наук, доцент;
Д.П. Шапран - канд. філол. наук, доцент.

Романуха О.М.

Р 69 Соціальний розвиток : метод. рек. до вивч. дисц. / О.М. Романуха ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. українознавства. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. – 41 с.

Методичні рекомендації призначені для студентів всіх форм навчання і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються студентами протягом вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять перелік питань для підготовки до підсумкового контролю та перелік основної та додаткової літератури.

УДК 316.42(072)

© Романуха О.М., 2017

© Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла
Туган-Барановського, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	14
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи курсу «Соціальний розвиток».....	
Змістовий модуль 2. Соціальна динаміка та структура.....	
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	17
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи курсу «Соціальний розвиток».....	
Змістовий модуль 2. Соціальна динаміка та структура.....	

ВСТУП

Соціальний розвиток є одним з головних аспектів суспільного розвитку. Виступаючи одночасно предметом та об'єктом еволюції суспільства, він є однією з найважливіших наукових категорій. Вивчення основ соціального розвитку допоможе краще зрозуміти закономірності функціонування економічної, політичної систем, виявити взаємовпливи між ними. З огляду на це соціальний розвиток має сприйматися як пропедевтичний курс щодо вивчення основних соціогуманітарних дисциплін і є необхідним теоретичним підґрунтям становлення наукового світогляду молодих спеціалістів незалежно від їхньої фахової підготовки.

Метою дисципліни «Соціальний розвиток» є надання знань про сутність взаємодії влади та народу, розвитку суспільства, розуміння балансу інтересів учасників суспільного розвитку, механізмів суспільного розвитку, ролі ціннісних орієнтацій.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **компетенції**:

знання і розуміння:

- сутності суспільного розвитку
- законів суспільного розвитку
- теорій культурогенезу
- причини, суть та наслідки найбільш важливих суспільно-політичних подій (реформи, революції).

застосування знань і розуміння:

- вміти орієнтуватися в історичному матеріалі, використовуючи причинно-наслідкові зв'язки
- вміти аналізувати та зіставляти суспільні процеси, що відбувалися, з іншими подіями
- аналізувати факти, дати, суспільно-політичні процеси, враховувати культурологічні складові суспільного розвитку
- застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів

формування суджень:

- здатність визначити структуру соціального процесу, критерії і показники еволюції суспільства
- здатність прогнозувати особливості еволюції суспільного розвитку
- здатність аналізувати регіональні особливості розвитку суспільного процесу

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

2. Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	обов'язкова
Семестр	2
Кількість кредитів	7
Загальна кількість годин	210
Кількість модулів	1
Лекції, годин	34
Практичні/ семінарські, годин	36
Лабораторні, годин	
Самостійна робота, годин	140
Тижневих годин для денної форми аудиторних	12
самостійної роботи студента	4
	8
Вид контролю	Залік

3. Мета та завдання дисципліни

Мета - надання знань про сутність взаємодії влади та народу, розвитку суспільства, розуміння балансу інтересів учасників суспільного розвитку, механізмів суспільного розвитку, ролі ціннісних орієнтацій.

Завдання - ознайомлення з категоріальним апаратом, надання знань щодо особливостей суспільно-політичного розвитку суспільства; етапів та методики соціального становлення суспільства; загальносвітового суспільно-історичного процесу; формування вмінь поєднувати матеріал в цілісну концепцію; аналізувати факти, дати, суспільно-політичні процеси, прив'язувати матеріал до географічних районів; враховувати культурологічні складові суспільного розвитку; виявляти причини, суть та наслідки найбільш важливих суспільно-політичних подій (реформи, революції); застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів; формування свідомості громадянина й патріота України.

5. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	У тому числі			
		л	п/с	лаб	срс
1	2	3	4	5	6
Модуль 1.					
Змістовий модуль 1: Теоретичні основи курсу «Соціальний розвиток»					
Тема 1. Соціальний розвиток як наукова категорія	18	4	2		14
Тема 2. . Історичні орієнтації - перспективи розвитку	30	6	6		21
Разом за змістовим модулем 1	48	10	8		35

Змістовий модуль 2: Соціальна динаміка та структура					
Тема 3. Суб'єкти соціальної динаміки	28	4	6		21
Тема 4. Вплив соціальних організацій на суспільний розвиток	28	4	6		21
Тема 5. Вплив державних інституцій на особливості соціального процесу	28	4	6		21
Тема 6. Соціальний розвиток важлива складова демократичного	30	6	6		21
Тема 7. Соціальні перетворення	28	6	4		21
Разом за змістовим модулем 2	142	24	28		105
Усього годин	190	34	36		120

6. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема заняття	Г години
1	Семінар - розгорнута бесіда Соціальний розвиток як наукова категорія	2
2	Семінар запитань і відповідь Історичні орієнтації - перспективи розвитку	6
3	Семінар - дискусія Суб'єкти соціальної динаміки	6
4	Семінар - дискусія Вплив соціальних організацій на суспільний розвиток	6
5	Семінар - розгорнута бесіда Вплив державних інституцій на особливості соціального	6
6	Семінар запитань і відповідь Соціальний розвиток важлива складова демократичного	6
7	Семінар - дискусія Соціальні перетворення	4

5. Індивідуальні завдання

- 1 Огляд періодичної і монографічної наукової літератури
- 2 Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою
- 3 Створення порівняльної таблиці суспільних змін в Україні та світі
- 4 Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах і конференціях

7. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи курсу «Соціальний розвиток»			
Вид та тема занять	К-сть годин с.р.	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Семінар – розгорнута бесіда Соціальний розвиток як наукова категорія	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: становлення поняття «розвиток», передумови розвитку; ресурси розвитку; «Розвиток» як наукова категорія; наукові підходи до розуміння проблеми розвитку. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар запитань і відповідь Історичні орієнтації – перспективи розвитку	21	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: роль цінностей та норм; класифікація орієнтацій розвитку; місце особи в системі ціннісних орієнтацій розвитку; особа як головний об'єкт та суб'єкт соціального розвитку; ідеології в соціальному розвитку. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом аналізу особливостей проходження ділових зустрічей у різних країнах.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар – дискусія Суб'єкти соціальної динаміки	21	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: роль класів в соціальній динаміці; соціальні рухи: значення, роль; типологія соціальних рухів; розвиток соціальних рухів на сучасному етапі. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень

Змістовий модуль 2. Соціальна динаміка та структура			
Семінар – дискусія Вплив соціальних організацій на суспільний розвиток	21	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: роль соціальних організацій в розвитку суспільства; типи соціальних організацій; механізми перетворення соціогрупи в соціальну організацію; ознаки та елементи управління в соціальній організації; роль організацій в розвитку сучасного українського суспільства. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар – розгорнута бесіда Вплив державних інституцій на особливості соціального процесу	21	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: соціальні інститути – значення, роль; вплив державних інституцій на соціальний розвиток; функції соціального інституту. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар запитань і відповідь Соціальний розвиток важлива складова демократичного розвитку	21	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: демократичний процес – суть, роль, значення; еволюція демократичного розвитку; демократичний процес в Україні; досягнення та проблеми демократичного процесу на сучасному етапі; роль ЗМІ в становленні демократичного процесу; глобалізація та демократичний процес. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар – дискусія	21	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для	Тестування, проведення

Соціальні перетворення	<p>обговорення питань: стабільність – як вид спрямованості соціальних перетворень; соціальні перетворення модернізаційного характеру; історичний розвиток соціальних систем; роль особистості та мас в соціальному перетворенні? Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.</p>	дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
------------------------	--	---

7. Результати навчання

1	Знання сутності суспільного розвитку суспільства
2	Мислити креативно та критично, вміти проводити порівняльні оцінки
3	Знання особливостей, етапів та методики соціального становлення суспільства
4	Набуття практичних навичок самостійної роботи з джерелами
5	Здатність ефективно спілкуватися з колегами, представляти інформацію у зручний та зрозумілий спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну лексику та термінологію рідною мовою чи іноземною
6	Уміння виявляти причини, суть та наслідки найбільш важливих суспільно-політичних подій (реформи, революції). Застосовувати набуті знання для
7	Знання загальносвітового суспільно-історичного процесу

8. Форми навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійне опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Залік

10. Розподіл балів, які отримують студенти протягом семестру

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюється на протязі семестру -100 балів.

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційн і завдання	Обговорен ня теоретични х питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	2		5			7
Тема 2	2		5		10	17
Разом змістовий модуль 1	4		10		10	24
Змістовий модуль 2						
Тема 1	2		5			7
Тема 2	2		5			7
Тема 3	2		5			7
Тема 4	2		5	21		28
Тема 5	2		5		20	27
Разом змістовий модуль 2	10		25	21	30	76
Разом						100

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

100-бальна шкала	Шкала ЕСТ8	Національна шкала
90-100	А	5, «відмінно»
80-89	В	4, «добре»
75-79	С	
70-74	Б	3, «задовільно»
60-69	Е	
59-30	БХ	2, «незадовільно»
0-29	Б	

11. Методичне забезпечення

- 1 Електронний конспект лекцій
- 2 Методичні вказівки з вивчення дисципліни
- 3 Комплекти індивідуальних завдань
- 4 Навчальна та наукова література, нормативні документи

12. Рекомендована література

Базова

1. Лукашевич М.П. Соціологія ринку : підручник / М. П. Лукашевич ; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К. : [ІПК ДСЗУ], 2011. - 231 с.
2. Покулита, І.К. Соціологія культури : навч. посіб. для бакалаврів на пряму підготов. 6.030101 "Соціологія" / І. К. Покулита ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К. : Арістей, 2011. - 135 с.
3. Соціологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Докаш В. І. та ін. ; за заг. ред. В. І. Докаша] ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці : Рута, 2011. - 359 с.
4. Щербина, В.В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2011. - 216 с.
5. Соціологія та сучасні соціальні трансформації : матеріали III Міжнар. конф. студ. та молодих науковців (19-20 жовт. 2010 р., Київ) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ф-т соціол. ; [під ред. В. І. Судакова]. - К. : Логос, 2011. - 169 с.
6. Балута, В.В. Соціологія праці : посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Балута ; Бердян. ун-т менедж. і бізнесу. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 378 с.
7. Масальський В.І. Соціологія у конспективному викладі : навч. посіб. для студ. несоціол. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Масальський ; Донец. нац. ун-т, Каф. історії слов'ян Іст. ф-т, Підрозділ соціол. Ф-ту суміж. (дод.) професій. - 3-є вид., уточнене і допов. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 319 с.

Допоміжна

1. Гавриленко І.М. Сучасна зарубіжна соціологія : навч. посіб. / Гавриленко І. М. ; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. - К. :, 2011. - 479 с.
2. Богомаз, К.Ю. Соціологія молоді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. Ю. Богомаз, І. І. Мачуліна, Л. М. Сорокіна ; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т. - Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2011. - 355 с.
3. Єнін, М.Н. Соціологія масової комунікації : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. "Соціологія", "Реклама та зв'язки з громадськістю" / М. Н. Єнін ; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ : ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2012. - 167 с.
4. Дороніна М.С. Соціологія (візуалізація основних положень) : навч. посіб. / Дороніна М. С., Сасіна Л. О. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. - 171 с.
5. Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія / Валерій Пилипенко. - Л. : ЗУКЦ, 2012. - 329 с.
6. Соціологія політики : підручник : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 ч. / [за ред. В. А. Полторака, О. В. Петрова, А. В. Толстоухова] ; [Європ. ун-т], Центр практ. філос., Центр соціол. і політ. дослідж. та технологій "Соціополіс". - К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2011. Ч. 1. - 2011. - 398 с.

7. Соціологія права : метод. рек. до вивч. дисципліни для студ. спец. 8.13010201 "Соціальна робота" / Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т" ; [уклад.: В. О. Смірнова, І. О. Титаренко]. - К. : НТУУ "КПІ", 2012. - 51 с.
8. Суровцева І.Ю. Соціологія організацій: навч.-метод. посіб. / Суровцева І. Ю. ; Донец. держ. ун-т упр. - Донецьк : Технопарк, 2012. - 131 с.

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУРСУ «СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК»

Тема 1.1 Соціальний розвиток як наукова категорія

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

- Становлення поняття «розвиток», передумови розвитку
  - Ресурси розвитку
  - «Розвиток» як наукова категорія. Наукові підходи до розуміння проблеми розвитку
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 1.2 Історичні орієнтації – перспективи розвитку

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

- Роль цінностей та норм
  - Класифікація орієнтацій розвитку
  - Місце особи в системі ціннісних орієнтацій розвитку
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 1.3 Суб'єкти соціальної динаміки

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

- Роль класів в соціальній динаміці
  - Соціальні рухи: значення, роль
  - Типологія соціальних рухів
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей)*

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 . СОЦІАЛЬНА ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА

Тема 2.1. Вплив соціальних організацій на суспільний розвиток

План заняття

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

- Соціальні організації – значення, роль
- Роль соціальних організацій в розвитку суспільства
- Типи соціальних організацій

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей)

Тема 2.2. Вплив державних інституцій на особливості історичного процесу

План заняття

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

- Соціальні інститути – значення, роль
- Вплив державних інституцій на соціальний розвиток
- Роль держави в соціальному розвитку

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

Тема 6. Соціальний розвиток важлива складова демократичного розвитку

План заняття

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

- Демократичний процес – суть, роль, значення
- Еволюція демократичного розвитку

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

Тема 7. Соціальні перетворення

План заняття

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

- Стабільність – як вид спрямованості соціальних перетворень
- Соціальна перетворення модернізаційного характеру
- Історичний розвиток соціальних систем

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей)

ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУРСУ «СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК»

Тема 1. Соціальний розвиток як наукова категорія

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
  - Становлення поняття «розвиток», передумови розвитку
  - Ресурси розвитку
  - «Розвиток» як наукова категорія. Наукові підходи до розуміння проблеми розвитку.
  - Що виступає факторами розвитку соціології розвитку?
  - Які ресурси розвитку соціології розвитку вам відомі, охарактеризуйте їх.
  - Які соціальні підходи Вам відомі, у рамках аналізу соціології розвитку?
  - Які передумови розвитку соціології розвитку?
3. Розв'яжіть тестові завдання.
  1. Дайте визначення поняття «Розвиток»
    - A. повернення до початкового стану, але на більш високому рівні
    - B. одночасно тип і спрямованість розвитку від нижчого до вищого, від менш досконалого до більш досконалого
    - C. процес виникнення нового стану об'єкта, якісного перетворення його будови чи структури
    - D. сходження до більш складних форм соціальної організації
  2. Продовжити речення: «Античні мислителі бачили розвиток у...»
    - A. поверненні до висхідної точки з набуттям відповідного позитивного досвіду
    - B. лінійному спрямуванню часу
    - C. циклічному процесі
    - D. це постійне гармонійне вдосконалення різних сторін людської природи відповідно до законів еволюції
  3. Продовжити речення: «Конт О.давав визначення розвитку, як...»
    - A. зростанні рівня соціальної злагоди
    - B. вдале поєднання соціальної рівності і політичної демократії, що запобігає переродженню соціальної рівності у політичну деспотію;
    - C. об'єктивне удосконалення всіх сторін суспільного буття і відповідно – зростання суб'єктивного задоволення людини

- своїм існуванням;
- D. це постійне гармонійне вдосконалення різних сторін людської природи відповідно до законів еволюції.
4. Продовжити речення: «Відомий учений Сорокін визначав розвиток як...»
- A. об'єктивне удосконалення всіх сторін суспільного буття і відповідно – зростання суб'єктивного задоволення людини своїм існуванням
- B. пов'язував соціальний прогрес із збільшенням людського щастя або зменшенням страждань
- C. історичний прогрес полягає у зростанні економії та збереженні сил, тобто у підвищенні ефективності соціальних дій
- D. зростання рівня соціальної злагоди
5. Продовжити речення: «Дослідник Дюркгейм вкладав у термін розвиток...»
- A. вдале поєднання соціальної рівності і політичної демократії, що запобігає Переродженню соціальної рівності у політичну деспотію
- B. зростання рівня соціальної злагоди
- C. поступальна зміна суспільно-економічних формацій у результаті соціальних революцій
- D. це постійне гармонійне вдосконалення різних сторін людської природи відповідно до законів еволюції
6. Дайте визначення поняттю Уорда розвиток
- A. постійне гармонійне вдосконалення різних сторін людської природи відповідно до законів еволюції
- B. прогрес як поступальна зміна суспільно-економічних формацій у результаті соціальних революцій
- C. вдале поєднання соціальної рівності і політичної демократії, що запобігає переродженню соціальної рівності у політичну деспотію
- D. збільшення людського щастя або зменшенням страждань
7. Продовжити речення: «Токвіль говорив про розвиток, що це – ...»
- A. поєднання соціальної рівності і політичної демократії, що запобігає переродженню соціальної рівності у політичну деспотію
- B. поступальна зміна суспільно-економічних формацій у результаті соціальних революцій; Зростання рівня соціальної злагоди
- C. вдале поєднання соціальної рівності і політичної демократії, що запобігає переродженню соціальної рівності у політичну деспотію
- D. зростання економії та збереженні сил, тобто у підвищенні ефективності соціальних дій
8. Продовжити речення: «Необхідними, але не достатніми передумовами розвитку є»

- A. географічне середовище, населення і виробництво
  - B. географічне середовище, населення і освітній рівень
  - C. освітній рівень, населення і виробництво
  - D. політика країни, населення і виробництво
9. Вкажіть головний ресурс розвитку
- A. наука
  - B. праця
  - C. матеріальне забезпечення
  - D. виробництво
10. Продовжить речення: «Відповідно до технології управління примусові організації...»
- A. до засобів тиску і контролю додається винагорода – стимуляція як засіб владної маніпуляції, діяння на мотив поведінки
  - B. додаються орієнтири на соціально-психологічне згуртування, впроваджується технологія «людських» стосунків
  - C. характеризуються байдужістю до колективної мети та індивідуальних проєктів, застосовують лише владний тиск і контроль щодо людських і матеріальних ресурсів
  - D. розглядає себе як носія особливих інтересів, цінностей і мети, у відповідності з якими формується вся технологія управління і колективного діяння

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Лукашевич М.П. Соціологія ринку : підручник / М. П. Лукашевич ; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К. : [ІПК ДСЗУ], 2011. - 231 с.
2. Покулита, І.К. Соціологія культури : навч. посіб. для бакалаврів на пряму підготов. 6.030101 "Соціологія" / І. К. Покулита ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К. : Арістей, 2011. - 135 с.
3. Соціологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Докаш В. І. та ін. ; за заг. ред. В. І. Докаша] ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці : Рута, 2011. - 359 с.
4. Щербина, В.В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2011. - 216 с.
5. Соціологія та сучасні соціальні трансформації : матеріали III Міжнар. конф. студ. та молодих науковців (19-20 жовт. 2010 р., Київ) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ф-т соціол. ; [під ред. В. І. Судакова]. - К. : Логос, 2011. - 169 с.
6. Балута, В.В. Соціологія праці : посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Балута ; Бердян. ун-т менедж. і бізнесу. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 378 с.

7. Масальський В.І. Соціологія у конспективному викладі : навч. посіб. для студ. несоціол. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Масальський ; Донец. нац. ун-т, Каф. історії слов'ян Іст. ф-т, Підрозділ соціол. Ф-ту суміж. (дод.) професій. - 3-є вид., уточнене і допов. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 319 с.

Допоміжна

9. Гавриленко І.М. Сучасна зарубіжна соціологія : навч. посіб. / Гавриленко І. М. ; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. - К. :, 2011. - 479 с.
10. Богомаз, К.Ю. Соціологія молоді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. Ю. Богомаз, І. І. Мачуліна, Л. М. Сорокіна ; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т. - Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2011. - 355 с.
11. Єнін, М.Н. Соціологія масової комунікації : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. "Соціологія", "Реклама та зв'язки з громадськістю" / М. Н. Єнін ; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ : ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2012. - 167 с.
12. Дороніна М.С. Соціологія (візуалізація основних положень) : навч. посіб. / Дороніна М. С., Сасіна Л. О. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. - 171 с.
13. Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія / Валерій Пилипенко. - Л. : ЗУКЦ, 2012. - 329 с.

Тема 2. Історичні орієнтації – перспективи розвитку

Методи контролю: усне опитування, понятійний диктант, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
  - Роль цінностей та норм
  - Класифікація орієнтацій розвитку
  - Місце особи в системі ціннісних орієнтацій розвитку
  - Особа як головний об'єкт та суб'єкт соціального розвитку?
  - Які види орієнтацій розвитку Вам відомі?
  - Яка роль ідеології в соціальному розвитку?
  - Яка різниця між ідеологією та утопією?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Дайте визначення поняттю «Цінності»...
  - A. матеріальне забезпечення людини, партії, спілки, країни, та ін.
  - B. здатність надавати речам і явищам дійсності ціннісних рис, здійснювати їх певну оцінку і діяти у відповідності з ними
  - C. вся сукупність знаків, символів і явищ, якими індивід чи група керуються у своїй поведінці
  - D. витвори мистецтва, духовний спадок людини
2. Термін «Аномія» – соціальна ситуація, коли норми втратили свою ефективність у науковий обіг ввів?
  - A. Асха
  - B. Мільграм
  - C. Дюркгейм
  - D. Маркс
3. Вкажіть категорії на які можна поділити у загальному вигляді норми
  - A. норми права, норми – соціальні моделі, моду, норми – суспільні потреби
  - B. норми моралі, норми – соціальні моделі, моду, норми – суспільні потреби
  - C. норми права, норми моралі, норми – суспільні потреби
  - D. норми права, норми – соціальні моделі, норми моралі
4. Яка з наведених класифікацій відповідає класифікації потреб А. Маслоу
  - A. від потреб-станів, котрі розподіляються ним на потреби-обов'язки і потреби-прагнення. Перші спрямовані на виживання особи чи групи, другі – на розвиток
  - B. потреби відбивають особливі соціальні норми, які залежать від рівня й умов суспільного існування. Вони вказують на об'єкт чи предмет потреби та одночасно на міру індивідуального чи колективного задоволення його споживанням
  - C. в її основі лежать первинні потреби: фізичного існування і захисту. Серед вторинних він відрізняє потребу в приналежності, самооцінці і престижі. На самій вершині – потреба в актуалізації і самоствердженні особистості
  - D. потреби бувають об'єктивні і суб'єктивні. Перші включають те, що необхідне людині для її існування в контексті даній культурі стандартів. Другі – визначають їх суб'єктивний вимір або трансформацію
5. Яка з наведених класифікацій відповідає класифікації потреб К.А. Шомбарт де Лова
  - A. від потреб-станів, котрі розподіляються ним на потреби-обов'язки і потреби-прагнення. Перші спрямовані на виживання особи чи групи, другі – на розвиток
  - B. потреби відбивають особливі соціальні норми, які залежать від рівня й умов суспільного існування. Вони вказують на об'єкт чи предмет потреби та одночасно на міру індивідуального чи колективного

- задоволення його споживанням
- C. в її основі лежать первинні потреби: фізичного існування і захисту. Серед вторинних він відрізняє потребу в приналежності, самооцінці і престижі. На самій вершині – потреба в актуалізації і самоствердженні особистості
- D. потреби бувають об'єктивні і суб'єктивні. Перші включають те, що необхідне людині для її існування в контексті даній культурі стандартів. Другі – визначають їх суб'єктивний вимір або трансформацію
6. Вкажіть основу ідеології раціонального, згідно ідей соціального розвитку
- A. певна соціальна група, клас, інколи навіть професійна група
- B. нація
- C. більш широка соціальна спільнота, ніж нація
- D. політична партія
7. Вкажіть основу типу ідеології – ліберально-індивідуального
- A. певна соціальна група, клас, інколи навіть професійна група
- B. нація
- C. більш широка соціальна спільнота, ніж нація
- D. політична партія
8. Вкажіть умови появи ретроутопії
- A. якщо ж в основі соціальних перетворень лежить прагнення до відродження, повернення до колись втрачених можливостей
- B. якщо утопія спрямована на розв'язання принципово нових завдань
- C. якщо панівний клас, здатний до відтворення нових суспільних відносин, тяжіє до створення соціальної утопії, яка пропонує суспільству певну історичну перспективу
- D. у тому випадку, коли панівний клас не здатний до керівництва суспільним поступом
9. Дайте визначення терміну «Негативіст»...
- A. відкидає пропоновані орієнтації, але нічого не пропонує натомість
- B. відкидає і орієнтації, і засоби їх досягнення, усувається від будь-якої співучасті у соціальних процесах
- C. визнає легалізовані даним суспільством орієнтації та засоби їх досягнення
- D. обирає заборонені засоби для досягнення легітимізованих цілей
10. Дайте визначення терміну «Делінквент»...
- A. відкидає пропоновані орієнтації, але нічого не пропонує натомість
- B. відкидає і орієнтації, і засоби їх досягнення, усувається від будь-якої співучасті у соціальних процесах
- C. визнає легалізовані даним суспільством орієнтації та засоби їх досягнення
- D. обирає заборонені засоби для досягнення легітимізованих цілей

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Покулита, І.К. Соціологія культури : навч. посіб. для бакалаврів на пряму підготов. 6.030101 "Соціологія" / І. К. Покулита ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К. : Арістей, 2011. - 135 с.
2. Щербина, В.В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2011. - 216 с.
3. Соціологія та сучасні соціальні трансформації : матеріали III Міжнар. конф. студ. та молодих науковців (19-20 жовт. 2010 р., Київ) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ф-т соціол. ; [під ред. В. І. Судакова]. - К. : Логос, 2011. - 169 с.
4. Масальський В.І. Соціологія у конспективному викладі : навч. посіб. для студ. несоціол. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Масальський ; Донец. нац. ун-т, Каф. історії слов'ян Іст. ф-т, Підрозділ соціол. Ф-ту суміж. (дод.) професій. - 3-є вид., уточнене і допов. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 319 с.

Допоміжна

5. Богомаз, К.Ю. Соціологія молоді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. Ю. Богомаз, І. І. Мачуліна, Л. М. Сорокіна ; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т. - Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2011. - 355 с.
6. Дороніна М.С. Соціологія (візуалізація основних положень) : навч. посіб. / Дороніна М. С., Сасіна Л. О. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. - 171 с.
7. Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія / Валерій Пилипенко. - Л. : ЗУКЦ, 2012. - 329 с.

Тема 3. Суб'єкти соціальної динаміки

Методи контролю: усне опитування, понятійний диктант, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
  - Роль класів в соціальній динаміці
  - Соціальні рухи: значення, роль
  - Типологія соціальних рухів
  - Види соціальних рухів?

- Розвиток соціальних рухів на сучасному етапі
- Яка роль класів в соціальній динаміці?
- Соціальні рухи в історії
- Технології – соціальний рух

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Поняття соціальних класів уперше було вжито для пояснення історичних процесів
  - A. німецькими істориками періоду Реставрації
  - B. французькими істориками періоду Реставрації
  - C. К. Марксом
  - D. античними філософами
2. Вкажіть час трансформації робітничого класу із зовнішньої у внутрішню групу
  - A. початок 19 ст.
  - B. 20 ст.
  - C. кінець 19 ст.
  - D. кінець 18 ст.
3. Дайте визначення поняттю «Керівний клас»
  - A. це клас, здатний очолити соціальний розвиток
  - B. це той клас, який здатний тільки відтворити існуючі відносини
  - C. клас який знаходиться в організованому до нього протистоянні
  - D. сукупність соціальних організацій та інституцій, котрі здійснюють регуляцію і контроль
4. Соціальні рухи передусім орієнтовані на
  - A. нові цінності
  - B. інверсію своїх вимог і практики боротьби
  - C. сферу виробництва
  - D. класову боротьбу
5. Культурно-ціннісні орієнтації соціального руху комбінуються, як зазначалося, із взаємодії елементів або принципів
  - A. ідентичності, опозиції та тотальності
  - B. ідентичності, виробництва та тотальності
  - C. ідентичності, тотальності та культури
  - D. опозиції, виробництва та тотальності
6. Продовжити речення: «Опозиціоністський синдикалізм націлений на боротьбу ...»
  - A. з пануючою філософією
  - B. з лідерами політичних партій
  - C. з пануючою політичною партією
  - D. з класовим пануванням

7. Продовжити речення: «Робітничий рух в США...»
- A. розпадається на сукупність конкуруючих між собою течій, одні з яких акцентують на принципі ідентичності, інші – тотальності
  - B. орієнтований на вираз, подання, поширення і ствердження культурно-ціннісних орієнтацій і легітимізацію способу життя трудящих
  - C. контррух у середині існуючих профспілок з метою їх суттєвої реорганізації
- в значній мірі досягає, контролю над виробництвом і споживанням, в т.ч. у сфері освіти і культурного виробництва
8. Продовжити речення: «Робітничий рух в Україні...»
- A. розпадається на сукупність конкуруючих між собою течій, одні з яких акцентують на принципі ідентичності, інші – тотальності
  - B. орієнтований на вираз, подання, поширення і ствердження культурно-ціннісних орієнтацій і легітимізацію способу життя трудящих
  - C. контррух у середині існуючих профспілок з метою їх суттєвої реорганізації
  - D. в значній мірі досягає, контролю над виробництвом і споживанням, в т.ч. у сфері освіти і культурного виробництва
9. Продовжити речення «Робітничий рух в Англії...»
- A. розпадається на сукупність конкуруючих між собою течій, одні з яких акцентують на принципі ідентичності, інші – тотальності
  - B. орієнтований на вираз, подання, поширення і ствердження культурно-ціннісних орієнтацій і легітимізацію способу життя трудящих
  - C. контррух у середині існуючих профспілок з метою їх суттєвої реорганізації
  - D. в значній мірі досягає, контролю над виробництвом і споживанням, в т.ч. у сфері освіти і культурного виробництва
10. Продовжити речення «Робітничий рух в Франції...»
- A. розпадається на сукупність конкуруючих між собою течій, одні з яких акцентують на принципі ідентичності, інші – тотальності
  - B. орієнтований на вираз, подання, поширення і ствердження культурно-ціннісних орієнтацій і легітимізацію способу життя трудящих
  - C. контррух у середині існуючих профспілок з метою їх суттєвої реорганізації
  - D. в значній мірі досягає, контролю над виробництвом і споживанням, в т.ч. у сфері освіти і культурного виробництва

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Соціологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Докаш В. І. та ін. ; за заг. ред. В. І. Докаша] ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці : Рута, 2011. - 359 с.
2. Щербина, В.В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2011. - 216 с.
3. Соціологія та сучасні соціальні трансформації : матеріали III Міжнар. конф. студ. та молодих науковців (19-20 жовт. 2010 р., Київ) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ф-т соціол. ; [під ред. В. І. Судакова]. - К. : Логос, 2011. - 169 с.
4. Балута, В.В. Соціологія праці : посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Балута ; Бердян. ун-т менедж. і бізнесу. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 378 с.

Допоміжна

1. Гавриленко І.М. Сучасна зарубіжна соціологія : навч. посіб. / Гавриленко І. М. ; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. - К. :, 2011. - 479 с.
2. Єнін, М.Н. Соціологія масової комунікації : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. "Соціологія", "Реклама та зв'язки з громадськістю" / М. Н. Єнін ; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ : ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2012. - 167 с.
3. Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія / Валерій Пилипенко. - Л. : ЗУКЦ, 2012. - 329 с.
4. Соціологія політики : підручник : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 ч. / [за ред. В. А. Полторака, О. В. Петрова, А. В. Толстоухова] ; [Європ. ун-т], Центр практ. філос., Центр соціол. і політ. дослідж. та технологій "Соціополіс". - К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2011 .Ч. 1. - 2011. - 398 с.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 СОЦІАЛЬНА ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА

Тема 4. Вплив соціальних організацій на суспільний розвиток

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування, практичні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
  - Соціальні організації – значення, роль
  - Роль соціальних організацій в розвитку суспільства
  - Типи соціальних організацій
  - Які механізми перетворення соціогрупи в соціальну організацію?
  - Ознаки та елементи управління в соціальній організації
  - Чи існують в Україні соціотворчі організації?
  - Яка роль організацій в розвитку сучасного українського суспільства?
3. Розв'яжіть тестові завдання.
  1. Дайте визначення поняттю «Соціальної організації»...
    - A. методи впорядкування і регуляції дій і стосунків індивідів та груп
    - B. принципи впорядкування і регуляції дій і стосунків індивідів та груп
    - C. засоби впорядкування і регуляції дій і стосунків індивідів та груп
    - D. програма впорядкування і регуляції дій і стосунків індивідів та груп
  2. Прочитайте та продовжіть речення: «Соціальна організація, як елемент соціальної структури, має потрійну внутрішню будову. Вона є водночас...»
    - A. соціальним інструментом для досягнення певних цілей, людською спільністю і політичною системою
    - B. соціальним інструментом для досягнення певних цілей, людською спільністю і формальною системою
    - C. людською спільністю, формальною системою і політичною системою
    - D. формальною системою, людською спільністю і політичною системою
  3. Продовжіть речення: «Інструменталістська організація функціонує...»
    - A. як єдина у своїх ідеях, помислах і діях колектив, усвідомлює себе як особливу спільноту
    - B. як індивідуальний проект, проте він не об'єднує особу з колективом, а є засобом соціальної мобільності (професійної кар'єри чи підвищення соціального статусу)
    - C. як співучасть, яка базується на погодженому колективному проекті,

ініціативному керівництві на основі політики людських стосунків, а також психологічну інтеграцію шляхом формування духу організації, управління на основі координації дій

D. як організаційний колективний проект, який доводиться до рівня організаційної технології та передбачає найвищу міру особистої співучасті

4. Продовжити речення: «В основу концепції Тейлора було покладено...»
  - A. вихід у знищенні відчуженої праці шляхом
  - B. створення асоціації вільних працівників
  - C. спрямовувати подальший рух створеного продукту
  - D. розуміння особи працівника як механіко-органічної істоти, коли за критерій бралися витрати енергії, втомлюваність і витривалість
5. Продовжити речення: «Найбільш типовим представником організації політичного спрямування є»
  - A. громадська організація
  - B. людська спільнота
  - C. група індивідів
  - D. партія
6. Вкажіть середу існування політичної партії
  - A. поза державою
  - B. в структурі держави
  - C. в опозиції держави
  - D. в державному керівництві
7. Вкажіть мету діяльності консервативних партій
  - A. прагнуть зберегти існуючий соціальний лад
  - B. змінити соціальний лад на інший
  - C. перетворити його на інший озброєним шляхом
  - D. прагнуть зберегти існуючий соціальний лад диктатурою
8. Вкажіть мету діяльності революційних партій
  - A. прагнуть зберегти існуючий соціальний лад
  - B. змінити соціальний лад на інший
  - C. перетворити його на інший озброєним шляхом
  - D. прагнуть зберегти існуючий соціальний лад диктатурою
9. Продовжити речення: «Згідно з поставленими цілями, політичні партії можна розділити на...»
  - A. радикальні і помірковані
  - B. консервативні і революційні
  - C. класові, національні та між прошаркові
  - D. директивні і не директивні
10. Продовжити речення: «Демократична харизма спрямована...»
  - A. на погодження структурно-функціонарних розходжень в середині організації
  - B. на індивідуальний підхід до виконавців, суміщення примусу і заохочення, прагнення поєднати індивідуальні і загальні інтереси
  - C. на культурно-ціннісне визначення ситуації і нормативне (морально-

правове) регулювання діяльності та стосунків у самій організації
D. на засадах відвертого та однобічного панування владних членів організації над безвладними

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Лукашевич М.П. Соціологія ринку : підручник / М. П. Лукашевич ; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К. : [ІПК ДСЗУ], 2011. - 231 с.
2. Покулита, І.К. Соціологія культури : навч. посіб. для бакалаврів напряму підготов. 6.030101 "Соціологія" / І. К. Покулита ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К. : Арістей, 2011. - 135 с.
3. Соціологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Докаш В. І. та ін. ; за заг. ред. В. І. Докаша] ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці : Рута, 2011. - 359 с.
4. Щербина, В.В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2011. - 216 с.
5. Соціологія та сучасні соціальні трансформації : матеріали III Міжнар. конф. студ. та молодих науковців (19-20 жовт. 2010 р., Київ) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ф-т соціол. ; [під ред. В. І. Судакова]. - К. : Логос, 2011. - 169 с.
6. Балута, В.В. Соціологія праці : посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Балута ; Бердян. ун-т менедж. і бізнесу. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 378 с.
7. Масальський В.І. Соціологія у конспективному викладі : навч. посіб. для студ. несоціол. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Масальський ; Донец. нац. ун-т, Каф. історії слов'ян Іст. ф-т, Підрозділ соціол. Ф-ту суміж. (дод.) професій. - 3-є вид., уточнене і допов. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 319 с.

Допоміжна

8. Гавриленко І.М. Сучасна зарубіжна соціологія : навч. посіб. / Гавриленко І. М. ; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. - К. :, 2011. - 479 с.
9. Богомаз, К.Ю. Соціологія молоді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. Ю. Богомаз, І. І. Мачуліна, Л. М. Сорокіна ; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т. - Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2011. - 355 с.
10. Єнін, М.Н. Соціологія масової комунікації : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. "Соціологія", "Реклама та зв'язки з громадськістю" / М. Н. Єнін ; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ : ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2012. - 167 с.

11. Дороніна М.С. Соціологія (візуалізація основних положень) : навч. посіб. / Дороніна М. С., Сасіна Л. О. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. - 171 с.

Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія / Валерій Пилипенко. - Л. : ЗУКЦ, 2012. - 329 с.

Тема 5. Вплив державних інституцій на особливості історичного процесу

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування, практичні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- Соціальні інститути – значення, роль
- Вплив державних інституцій на соціальний розвиток
- Роль держави в соціальному розвитку
- Функції соціального інституту?
- Як Ви можете охарактеризувати соціальну кризу в сучасній Україні?
- Які соціальні інститути діють в Україні?
- Як характеризуються держави без демократичного ладу та економічного прогресу?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Дайте визначення терміну «Соціальний інститут»

А. є стійкою формою організації сукупних відносин людей, котра, будучи більш політизованою, інтенсивно бере участь у державному та громадському житті

В. є стійкою формою організації сукупних відносин людей, які реалізують отримання додаткової вартості на авансований капітал

С. є стійкою формою організації сукупних відносин людей, які складаються шляхом стихійної еволюції або доцільних цілеспрямованих дій

Д. є стійкою формою організації сукупних відносин людей, які прагнуть змінити умови і правила соціальної гри, які б гарантували кращі шанси на соціальне просування

2. Продовжити речення: «Некомунікативна функція соціальних інститутів...»

А. спрямована на певну організацію суспільного спілкування: між

- поколіннями, соціальними групами, професіями, культурами (субкультурами), окремими видами історичного досвіду тощо
- В. спрямована на певну їх здатність до координації, узгодження, організації, кооперації, стратифікації (впорядкування послідовності) соціальної взаємодії, керування та управління
- С. полягає у тому, щоб пристосувати колективні та індивідуальні дії до навколишнього оточення, обраних цілей, легалізованих засобів їх досягнення, правил стратифікації, субординації та підпорядкування, санкцій і заохочень
- Д. полягає в діях по засвоєнню індивідом або групою обраних суспільством ціннісних орієнтацій і загальних норм поведінки, перетворення їх у мотиви і діяльні принципи соціальної активності
3. Продовжити речення: «Соціалізуюча функція соціальних інститутів...»
- А. спрямована на певну організацію суспільного спілкування: між поколіннями, соціальними групами, професіями, культурами (субкультурами), окремими видами історичного досвіду тощо
- В. спрямована на певну їх здатність до координації, узгодження, організації, кооперації, стратифікації (впорядкування послідовності) соціальної взаємодії, керування та управління
- С. полягає у тому, щоб пристосувати колективні та індивідуальні дії до навколишнього оточення, обраних цілей, легалізованих засобів їх досягнення, правил стратифікації, субординації та підпорядкування, санкцій і заохочень
- Д. полягає в діях по засвоєнню індивідом або групою обраних суспільством ціннісних орієнтацій і загальних норм поведінки, перетворення їх у мотиви і діяльні принципи соціальної активності
4. Продовжити речення: «Регулятивна функція соціальних інститутів...»
- А. спрямована на певну організацію суспільного спілкування: між поколіннями, соціальними групами, професіями, культурами (субкультурами), окремими видами історичного досвіду тощо
- В. спрямована на певну їх здатність до координації, узгодження, організації, кооперації, стратифікації (впорядкування послідовності) соціальної взаємодії, керування та управління
- С. полягає у тому, щоб пристосувати колективні та індивідуальні дії до навколишнього оточення, обраних цілей, легалізованих засобів їх досягнення, правил стратифікації, субординації та підпорядкування, санкцій і заохочень
- Д. полягає в діях по засвоєнню індивідом або групою обраних суспільством ціннісних орієнтацій і загальних норм поведінки, перетворення їх у мотиви і діяльні принципи соціальної активності
5. Продовжити речення: «Адаптивна функція соціальних інститутів...»
- А. спрямована на певну організацію суспільного спілкування: між поколіннями, соціальними групами, професіями, культурами (субкультурами), окремими видами історичного досвіду тощо
- В. спрямована на певну їх здатність до координації, узгодження,

- організації, кооперації, стратифікації (впорядкування послідовності) соціальної взаємодії, керування та управління
- С. полягає у тому, щоб пристосувати колективні та індивідуальні дії до навколишнього оточення, обраних цілей, легалізованих засобів їх досягнення, правил стратифікації, субординації та підпорядкування, санкцій і заохочень
- Д. полягає в діях по засвоєнню індивідом або групою обраних суспільством ціннісних орієнтацій і загальних норм поведінки, перетворення їх у мотиви і діяльні принципи соціальної активності
6. За ознакою основного монополіста владних механізмів існуючі держави можна класифікувати
- А. класові, національні та теократичні держави
 В. класові, національні та соціальні держави
 С. теократичні, національні та соціальні держави
 Д. класові, теократичні та соціальні держави
7. Залежно від способу розподілу влади серед панівної верхівки держави можна розподілити на
- А. диктатури та республіки
 В. диктатури та монархії
 С. теократія та республіки
 Д. монархії та республіки
8. Продовжити речення: «Тиранія існувала в...»
- А. країнах Давнього Сходу, Індії, Китаю, а також деяких країн пізнього середньовіччя, наприклад, Османської Туреччини)
 В. античній Греції, Римі, у деяких середньовічних містах-державах Північної Італії
 С. середньовічних містах-державах Південної Італії
 Д. середньовічних містах-державах Франції
9. Продовжити речення: «Соціальну державу характеризує наступний набір елементів...»
- А. відсутність структуризованої панівної групи класового або національного походження
 В. Пригноблений клас намагається протидіяти надмірній насильницькій ідейнопсихологічній інтеграції на не вигідних для себе підставах; пропонує свою гедоністичну функцію
 С. збереження наявного становища на виробництві (відносин власності, обміну, розподілу і споживання, визначення мети та основних умов виробництва, розпорядження і контролю за використанням засобів і продуктів виробництва тощо)
 Д. використання панівного економічного становища для досягнення політичної влади (безпосередньо – шляхом делегування власних представників у керівні структури держави).
10. Визначте характерне твердження таким діям держави як мобілізація
- А. контроль політичної влади (структур, організацій, інститутів і окремих персоналій) з боку громадянського суспільства. Забезпечення основних

прав людини і достатнє представництво інтересів основних соціальних груп в органах державної влади

В. задоволення основних суспільних потреб

С. владно-примусова та ідейно-психологічна організація колективної волі до історичної творчості; перетворення сукупності соціальних спільнот в об'єднаного історичного суб'єкта, діючого за єдиним планом або відповідно до виявленої волі

Д. прагнення забезпечити розвиток з боку монопольного володаря влади, а також посилення соціотворчих інтенцій з боку інших спільнот

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Покулита, І.К. Соціологія культури : навч. посіб. для бакалаврів на пряму підготов. 6.030101 "Соціологія" / І. К. Покулита ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К. : Арістей, 2011. - 135 с.
2. Щербина, В.В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2011. - 216 с.
3. Соціологія та сучасні соціальні трансформації : матеріали III Міжнар. конф. студ. та молодих науковців (19-20 жовт. 2010 р., Київ) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ф-т соціол. ; [під ред. В. І. Судакова]. - К. : Логос, 2011. - 169 с.
4. Масальський В.І. Соціологія у конспективному викладі : навч. посіб. для студ. несоціол. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Масальський ; Донец. нац. ун-т, Каф. історії слов'ян Іст. ф-т, Підрозділ соціол. Ф-ту суміж. (дод.) професій. - 3-є вид., уточнене і допов. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 319 с.

Допоміжна

5. Богомаз, К.Ю. Соціологія молоді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. Ю. Богомаз, І. І. Мачуліна, Л. М. Сорокіна ; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т. - Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2011. - 355 с.
6. Дороніна М.С. Соціологія (візуалізація основних положень) : навч. посіб. / Дороніна М. С., Сасіна Л. О. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. - 171 с.
7. Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія / Валерій Пилипенко. - Л. : ЗУКЦ, 2012. - 329 с.

Тема 6. Соціальний розвиток – важлива складова демократичного розвитку

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування, практичні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
  - Демократичний процес – суть, роль, значення
  - Еволюція демократичного розвитку
  - Демократичний процес в Україні?
  - Досягнення та проблеми демократичного процесу на сучасному етапі?
  - Роль ЗМІ в становленні демократичного процесу?
  - Глобалізація та демократичний процес: суть, проблеми, перспективи розвитку?
3. Розв'яжіть тестові завдання.
  1. Дайте визначення поняттю «Демократія»...
    - А. форма державного правління, за якої верховні органи державної влади обираються на певний термін, з окресленими законами повноваженнями
    - В. форма державно-політичного устрою суспільства, яка заснована на визнанні народу першоджерелом, вищим суддею, головним принципом влади
    - С. форма державного правління, за якої найвища державна влада повністю (необмежена, абсолютна монархія) або частково (обмежена, конституційна монархія) належить одній особі – спадкоємному монархові
    - Д. форма державного устрою, за якої вищі територіальні одиниці держави мають певну юридично визначену політичну самостійність
  2. Дайте визначення поняттю «Безпосередня демократія»
    - А. рішення приймають виборні органи, особи, представницькі організації, котрим виборці передовірили (віддали на виборах) своє право на прийняття рішень чи вибір позицій стосовно основних сторін суспільного життя
    - В. рішення приймає керівник держави особисто
    - С. рішення приймає виборні органи пануючого класу
    - Д. рішення приймаються шляхом прямої участі виборців: голосування на зборах, мітингах та інших зібраннях, проведення референдумів.
  3. Дайте визначення терміну «Опосередкована демократія»
    - А. рішення приймають виборні органи, особи, представницькі

організації, котрим виборці передовірили (віддали на виборах) своє право на прийняття рішень чи вибір позицій стосовно основних сторін суспільного життя

- B. рішення приймає керівник держави особисто
  - C. рішення приймає виборні органи пануючого класу
  - D. рішення приймаються шляхом прямої участі виборців: голосування на зборах, мітингах та інших зібраннях, проведення референдумів.
4. Вкажіть, що покладено в основу ліберальної моделі демократії
- A. законність і справедливе судочинство
  - B. представництво інтересів різних соціальних груп
  - C. диктатура пануючого класу
  - D. права людини
5. Вкажіть, що покладено в основу конституційної моделі демократії
- A. законність і справедливе судочинство
  - B. представництво інтересів різних соціальних груп
  - C. диктатура пануючого класу
  - D. права людини
6. Вкажіть, що покладено в основу соціальної моделі демократії
- A. законність і справедливе судочинство
  - B. представництво інтересів різних соціальних груп
  - C. диктатура пануючого класу
  - D. права людини
7. Вкажіть рік прийняття “ Білль про права ”
- A. 1789 році
  - B. 1679 році
  - C. 1687 році
  - D. 1689 році
8. Дайте визначення терміну «Виробнича демократія»
- A. французький досвід
  - B. японський досвід
  - C. формується переважно в Англії і США
  - D. досвід країн Південної Америки
9. Продовжити речення: «Схема переходу до демократично регульованого розвитку, найхарактерніша для країн Західної Європи та Північної Америки тому, що робиться...»:
- A. акцент на розвиток на авторитарній, тоталітарній чи деспотичній основі
  - B. акцент на колективній мобілізації під контролем і керівництвом авторитарної держави або партії
  - C. акцент на відкритості ринків (включаючи культурний, політичний і соціальний ринки), вільному підприємництві та ініціативі у всіх сферах суспільного життя
  - D. акцент на ефективне функціонування політичної системи, котра здатна поєднати відкритість ринків, дух підприємництва, соціальну мобілізацію на основі представництва інтересів, державне

регулювання надмірної експансії ринків, взаємний контроль керівництва і народних мас

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Лукашевич М.П. Соціологія ринку : підручник / М. П. Лукашевич ; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К. : [ІПК ДСЗУ], 2011. - 231 с.
2. Покулита, І.К. Соціологія культури : навч. посіб. для бакалаврів напряду підготов. 6.030101 "Соціологія" / І. К. Покулита ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К. : Арістей, 2011. - 135 с.
3. Соціологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Докаш В. І. та ін. ; за заг. ред. В. І. Докаша] ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці : Рута, 2011. - 359 с.
4. Щербина, В.В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2011. - 216 с.
5. Соціологія та сучасні соціальні трансформації : матеріали III Міжнар. конф. студ. та молодих науковців (19-20 жовт. 2010 р., Київ) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ф-т соціол. ; [під ред. В. І. Судакова]. - К. : Логос, 2011. - 169 с.
6. Балута, В.В. Соціологія праці : посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Балута ; Бердян. ун-т менедж. і бізнесу. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 378 с.
7. Масальський В.І. Соціологія у конспективному викладі : навч. посіб. для студ. несоціол. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Масальський ; Донец. нац. ун-т, Каф. історії слов'ян Іст. ф-т, Підрозділ соціол. Ф-ту суміж. (дод.) професій. - 3-є вид., уточнене і допов. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 319 с.

Допоміжна

8. Гавриленко І.М. Сучасна зарубіжна соціологія : навч. посіб. / Гавриленко І. М. ; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. - К. : , 2011. - 479 с.
9. Богомаз, К.Ю. Соціологія молоді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. Ю. Богомаз, І. І. Мачуліна, Л. М. Сорокіна ; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т. - Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2011. - 355 с.
10. Єнін, М.Н. Соціологія масової комунікації : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. "Соціологія", "Реклама та зв'язки з громадськістю" / М. Н. Єнін ; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ : ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2012. - 167 с.
11. Дороніна М.С. Соціологія (візуалізація основних положень) : навч. посіб. / Дороніна М. С., Сасіна Л. О. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. - 171 с.

Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія / Валерій Пилипенко. - Л. : ЗУКЦ, 2012. - 329 с.

Тема 7. Соціальні перетворення

Методи контролю: усне опитування, індивідуальне тестування, практичні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
  - Стабільність – як вид спрямованості соціальних перетворень
  - Соціальна перетворення модернізаційного характеру
  - Історичний розвиток соціальних систем
  - Чим визначається спрямованість розвитку?
  - Які перетворення потребує Україна на сучасному етапі?
  - Яка роль особистості та мас в соціальному перетворенні?
3. Розв'яжіть тестові завдання.
  1. Під розвитком у найбільш поширеному значенні даного терміну розуміється
    - A. зміна світогляду
    - B. появлення нових партій
    - C. виникнення нової країни
    - D. творення нового типу суспільства
  2. Дайте визначення терміну розвиток у політичній сфері
    - A. визначається масовістю і розмаїттям форм культурного виробництва і споживання, доступністю їх для основної маси населення, рівнем освіти
    - B. це валовий національний продукт , виробництво певної сукупності найважливіших народногосподарських товарів або їх грошового еквівалента на душу населення
    - C. демократичними та прозорими виборами
    - D. визначається мірою контролю суспільства за діяльністю держави
  3. Дайте визначення терміну розвиток у духовній сфері
    - A. визначається масовістю і розмаїттям форм культурного виробництва і споживання, доступністю їх для основної маси населення, рівнем освіти
    - B. це валовий національний продукт , виробництво певної сукупності

- найважливіших народногосподарських товарів або їх грошового еквівалента на душу населення
- С. демократичними та прозорими виборами
  - Д. визначається мірою контролю суспільства за діяльністю держави
4. Дайте визначення терміну розвиток у сфері виробництва
- А. визначається масовістю і розмаїттям форм культурного виробництва і споживання, доступністю їх для основної маси населення, рівнем освіти
  - В. це валовий національний продукт , виробництво певної сукупності найважливіших народногосподарських товарів або їх грошового еквівалента на душу населення
  - С. демократичними та прозорими виборами
  - Д. визначається мірою контролю суспільства за діяльністю держави
5. Проблема розвитку та його критеріїв у соціології постає перш за все як аналіз
- А. соціальних відносин, соціальної структури , соціальних інститутів
  - В. суспільних відносин, соціальної структури , соціальних інститутів
  - С. суспільних відносин, соціальної структури , політичних інститутів
  - Д. суспільних відносин, соціальної структури , демократичних інститутів
6. Дайте визначення поняттю Суб'єкт розвитку
- А. суспільство
  - В. керуючий орган влади
  - С. політична партія
  - Д. громадський рух
7. Дайте визначення терміну «Стабілізація»
- А. секуляризація релігії, становлення масової освіти, знищення станових привілеїв і досягнення певної соціальної рівності, поліпшення загального добробуту населення у зв'язку із різким підвищенням продуктивності праці та обсягів виробництва, зростання вільного часу та ін.
  - В. досягнення рівноваги основних елементів соціальної системи: матеріального виробництва, суспільних накопичень, ресурсних вилучень і наступного продуктивного інвестування науки, техніки, освіти і культури
  - С. осучаснення, досягнення традиційним суспільством сучасних рис і властивостей
  - Д. всі соціальні процеси можливі лише як державні, а всі державні стосунки ототожнюються із суспільними
8. Вкажіть ресурси розвитку...
- А. Наука, релігія, освіта, культура
  - В. Політика, техніка, освіта, культура
  - С. Наука, техніка, освіта, культура
  - Д. Наука, техніка, релігія , культура

9. Дайте визначення терміну «Модернізація»
- А. досягнення рівноваги основних елементів соціальної системи: матеріального виробництва, суспільних накопичень, ресурсних вилучень і наступного продуктивного інвестування науки, техніки, освіти і культури
  - В. осучаснення, досягнення традиційним суспільством сучасних рис і властивостей
  - С. сучасне суспільство розуміється як таке, що протистоїть архаїчному
  - Д. заснована на структурно-функційній тотожності людей, однаковості їх дій, вірувань і способу життя
10. Продовжити речення: «Соціалістична модернізація пропонує соціалістичні цінності -...»
- А. державна власність, планова економіка, однопартійність, формальна демократія, ідеологічна мобілізація на соціальні перетворення, ідейно-психологічна єдність основної маси населення, особливо “ партії і народу ” та ін.
  - В. досягнення рівноваги основних елементів соціальної системи: матеріального виробництва, суспільних накопичень, ресурсних вилучень і наступного продуктивного інвестування науки, техніки, освіти і культури
  - С. створення національних ринків товарів, капіталів і робочої сили, введення політичної демократії , запозичення західних систем освіти, підготовки і перепідготовки кадрів, формування засобів масової інформації, перехід основної маси населення на роботу за наймом, фермеризація сільського господарства
  - Д. секуляризація релігії, становлення масової освіти, знищення станових привілеїв і досягнення певної соціальної рівності, поліпшення загального добробуту населення у зв'язку із різким підвищенням продуктивності праці та обсягів виробництва, зростання вільного часу та ін.
11. Продовжити речення: «Капіталістична модернізація пропонує такі соціалістичні цінності як – »
- А. державна власність, планова економіка, однопартійність, формальна демократія, ідеологічна мобілізація на соціальні перетворення, ідейно-психологічна єдність основної маси населення, особливо “ партії і народу ” та ін.
  - В. досягнення рівноваги основних елементів соціальної системи: матеріального виробництва, суспільних накопичень, ресурсних вилучень і наступного продуктивного інвестування науки, техніки, освіти і культури
  - С. створення національних ринків товарів, капіталів і робочої сили, введення політичної демократії , запозичення західних систем освіти, підготовки і перепідготовки кадрів, формування засобів масової інформації, перехід основної маси населення на роботу за наймом, фермеризація сільського господарства

Д. секуляризація релігії, становлення масової освіти, знищення станових привілеїв і досягнення певної соціальної рівності, поліпшення загального добробуту населення у зв'язку із різким підвищенням продуктивності праці та обсягів виробництва, зростання вільного часу та ін.

12. Вкажіть початок третього етапу модернізації

- А. у 80-х роках
- В. у 90-х роках
- С. у 50-х роках
- Д. у 70-х роках.

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Покулита, І.К. Соціологія культури : навч. посіб. для бакалаврів напряму підготов. 6.030101 "Соціологія" / І. К. Покулита ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К. : Арістей, 2011. - 135 с.
2. Щербина, В.В. Постмодернізм як соціологія: витоки та генеза : монографія / В. В. Щербина ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2011. - 216 с.
3. Соціологія та сучасні соціальні трансформації : матеріали III Міжнар. конф. студ. та молодих науковців (19-20 жовт. 2010 р., Київ) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ф-т соціол. ; [під ред. В. І. Судакова]. - К. : Логос, 2011. - 169 с.
4. Масальський В.І. Соціологія у конспективному викладі : навч. посіб. для студ. несоціол. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Масальський ; Донец. нац. ун-т, Каф. історії слов'ян Іст. ф-т, Підрозділ соціол. Ф-ту суміж. (дод.) професій. - 3-є вид., уточнене і допов. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 319 с.

Допоміжна

1. Богомаз, К.Ю. Соціологія молоді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. Ю. Богомаз, І. І. Мачуліна, Л. М. Сорокіна ; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т. - Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2011. - 355 с.
2. Дороніна М.С. Соціологія (візуалізація основних положень) : навч. посіб. / Дороніна М. С., Сасіна Л. О. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. - 171 с.
3. Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія / Валерій Пилипенко. - Л. : ЗУКЦ, 2012. - 329 с.

Навчальне видання

Романуха Олександр Миколайович, к.і.н., доцент

Кафедра українознавства

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Формат 60x84/8. Ум. др. арк.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м.Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкту видавничої
справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.